

ZN.K.5183.99.2017.KB

Koszalin, dnia 30 czerwca 2017 r.

**Parafia Rzymskokatolicka
pw. Niepokalanego Poczęcia NMP
ul. Bolesława Chrobrego 7
75-063 KOSZALIN**

Dotyczy: Wydania zaleceń konserwatorskich wraz z opinią o stanie zachowania dla inwestycji realizowanej w ramach projektu pn. „Konserwacja i dostosowanie do ruchu turystycznego kościoła katedralnego pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Koszalinie” w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020, Działanie 4.1. Dziedzictwo kulturowe, konkurs nr RPZP.04.00-IŻ.00-32-002/17.

Odpowiadając na pismo z dnia 27.06.2017 r. (data wpływu 28.06.2017 r.) Zachodniopomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków w Szczecinie, działając na podstawie art. 27 Ustawy z dnia 23.07.2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 1446 z późn. zm.), przekazuje następujące zalecenia konserwatorskie dla Katedry pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Koszalinie:

1. Katedra pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Koszalinie, wzniesiona w 4 ćwierci XIII w. (prezbiterium) i 1 połowie XIV w. jako kościół farny w typie trójnawowej bazyliki z wyodrębnionym prezbiterium od wschodu i wieżą od zachodu, została wpisana do rejestru zabytków województwa zachodniopomorskiego pod numerem A-776 (dawniej: 6) decyzją z dnia 23.05.1955 roku wraz z wystrojem wnętrza i podlega ochronie jako dzieło architektury i budownictwa (art. 6, ust. 1 lit.c cytowanej Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). Działka nr 16 w obrębie ewidencyjnym 21 Koszalin stanowiąca otoczenie zabytkowej Katedry, jest położona na obszarze śródmieścia Koszalina, wpisanego do rejestru zabytków pod numerem 6 decyzją z dnia 09.06.1953 r. podlegającemu ochronie jako zabytkowy układ urbanistyczny (art. 6, ust. 1 lit.b cytowanej Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). Na obszarze działki nr 16 znajdują się relikty cmentarza założonego na początku XIV w. Choć od XIII w. Koszalin był miastem należącym do Biskupów Kamieńskich, do rangi pierwszego kościoła Diecezji została podniesiona w 1972 r., wraz z utworzeniem Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej. Od czasów średniowiecza Koszalińska Katedra jest jednym z kluczowych obiektów na drodze prowadzącej do hiszpańskiej Komposteli. Na wysoką wartość historyczną i artystyczną katedry składają się zachowana od czasu średniowiecza i poddana regotyzacji przez wiodących architektów niemieckiej szkoły konserwatorskiej w połowie XIX i na początku XX w., forma architektoniczna oraz wyposażenie – unikalny zespół gotyckich rzeźb ołtarzowych, okna witrażowe z pocz. XX w.,

prospekt i empora organowa a także odkryty w ostatnich latach średniowieczny i nowożytny wystrój malarski wnętrza.

2. Remont Katedry pow. Niepokalanego Poczęcia NMP w Koszalinie prowadzony jest sukcesywnie od 2009 r. W latach 2009-2010 wykonano m.in. konserwację murów zewnętrznych, przełożenie i konserwację dolnych okien witrażowych w nawach, wykonano kanalizację deszczową, położono kamienną posadzkę wokół katedry, założono instalacje SSW i SSP. W latach 2010-2012 wykonano m.in. remont kapitalny drewnianej konstrukcji wewnętrznej wieży i wieńczącej ją sygnaturki, wymianę pokrycia dachu wieży, konserwację gotyckich rzeźb z rekonstrukcją gotyckiej szafy ołtarza głównego, badania konserwatorskie oraz konserwację i restaurację wystroju malarskiego na sklepieniach prezbiterium.

3. Podczas badań konserwatorskich przeprowadzonych w 2012 r., na ścianach wewnętrznych prezbiterium zostały odkryte relikty XIX-wiecznych polichromii, które zostały wstępnie zabezpieczone i wymagają przeprowadzenia prac konserwatorskich. W 2012 r. związku ze złym stanem tynków w przyziemiu murów wewnętrznych korpusu nawowego i kruchty podwieżowej, zostały wykonane niezbędne badania i prace zabezpieczające w przyziemiu ścian do wysokości 4,5 m. Konieczna jest kontynuacja badań i prac konserwatorskich związanych z konserwacją tynków i wystroju malarskiego na wyższych partiach ścian naw bocznych i głównej, filarach, sklepieniach, oraz ścianach krypt i kruchty. Prace te powinny być poprzedzone wymianą i przebudową znajdującej się w złym stanie zachowania instalacji elektrycznej w całym obiekcie.

Z uwagi na bardzo niską temperaturę w okresie zimowym oraz duże wahania temperatury w pozostałych okresach roku, mające negatywny wpływ na poddane pracom konserwatorskim w latach 2005-2016 zabytkowe wyposażenie katedry, konieczne jest wykonanie ogrzewania umożliwiającego utrzymanie stabilnej temperatury we wnętrzu. Konserwacji i właściwego zabezpieczenia w formie szklenia ochronnego z szyb antyrefleksyjnych wymagają okna witrażowe w górnym poziomie nawy głównej oraz witraże okienne w prezbiterium, z przedstawieniami „Jezus w domu Marii i Marty”, „Wieczerza w Emaus”, „Duch Święty” oraz portierami Marcina Lutra i Filipa Melanchtona. Brak szklenia zewnętrznego przyczynia się do postępującego niszczenia szkielew witrażowych oraz uniemożliwia utrzymanie stabilnych warunków cieplno-wilgotnościowych we wnętrzu, co z kolei ma negatywny wpływ i przyczynia się do postępującego niszczenia zabytkowego wyposażenia – zespołu gotyckich rzeźb, obrazów, oraz zabytkowych organów, prospektu i empory organowej. Szczególnie ważne jest dla katedry kontynuowanie prac podjętych w 2011 r. związanych z aranżacją wnętrza w sposób harmonizujący z gotyckim wyposażeniem i wystrojem katedry, umożliwiające ekspozycję bezcennych dzieł sztuki. W bardzo złym stanie zachowania, zagrażającym bezpieczeństwu ludzi i mienia, znajduje się kamienno-ceglany mur oporowy od strony ul. Bolesława Chrobrego oraz metalowe elementy ogrodzenia od strony ks. Kard. S. Wyszyńskiego i B. Chrobrego.

W związku z powyższym, zaleca się:

1. Wykonanie odkrywek, badań konserwatorskich i szlifów stratygraficznych na ścianach i sklepieniach w celu ustalenia, w jakim zakresie zachowały się gotyckie i późniejsze polichromie na ścianach i sklepieniach naw i kruchty; opracowanie dokumentacji z przeprowadzonych badań i ustalenie ostatecznego zakresu prac konserwatorskich;
2. Przeprowadzenie prac konserwatorskich przy tynkach i polichromiach w prezbiterium, odkrytych w 2012 r., obejmujących odsłonięcie i konserwację odsłoniętych powierzchni i wypraw, usunięcie gipsowych łat, konserwację wypraw i pobiał historycznych zgodnie z programem prac konserwatorskich;
3. Przeprowadzenie prac konserwatorskich przy żebrach i elementach architektonicznych, zgodnie z programem prac konserwatorskich;
4. Przeprowadzenie prac konserwatorskich na sklepieniach (powierzchniach wysklepek) oraz ścianach naw i kruchty, o zakresie ustalonym ostatecznie na podstawie przeprowadzonych badań;
5. Konserwację wątku ceglanego w klatkach schodowych i kryptach, obejmującą m. in. wykonanie badań i dokumentacji, przegląd i klasyfikację cegieł pod kątem ewentualnej wymiany, demontaż wybranych wtórnych elementów (trepy), dezynfekcję fragmentów murów zaatakowanych przez mchy i porosty oraz bakterie nitryfikacyjne, oczyszczenie murów ze szkodliwych nawarstwień metodą mechaniczną, wzmocnienie osłabionych strukturalnie cegieł i spoin, zabezpieczenie elementów metalowych przed korozją, rekonstrukcję wątku ceglami o parametrach i właściwościach zbliżonych do cegieł oryginalnych, naprawę szczelin i pęknięć w murze, uzupełnienie ubytków w ceglach barwionymi w masie zaprawami, odtworzenie poręczy z rury żelaznej o przekroju 10 cm, scalenie kolorystyczne wątku ceglanego, spoin i tynków;
6. Przeprowadzenie konserwacji ściągów w nawie głównej;
9. Montaż szklenia ochronnego z szyby bezpiecznej antyrefleksyjnej okien witrażowych w prezbiterium i w górnej kondygnacji nawy głównej; przeprowadzenie konserwacji okien witrażowych w górnej kondygnacji nawy głównej;
10. Wykonanie aranżacji wnętrza katedry zgodnie z koncepcją przyjętą przez Komisję Konserwatorską przy Kurii Biskupiej Koszalińsko-Kołobrzesckiej protokołem z dnia 13.12.2013 r., w tym wykonanie nastawy pod ekspozycję obrazu „Ostatnia Wieczerza” z Łękna, na którym pod postaciami Apostołów sportretowani zostali Książęta Zachodniopomorscy;
11. Przełożenie istniejącej kamiennej posadzki z wykorzystaniem odzyskanej posadzki w korpusie nawowym lub położenie posadzki z nowych płyt wapiennych szczotkowanych w korpusie nawowym, prezbiterium i kruchcie;
12. Przeprowadzenie badań archeologicznych po rozbiórce posadzki, przed wykonaniem wewnętrznej instalacji centralnego ogrzewania podłogowego;

13. Wykonanie instalacji ogrzewczej umożliwiającej utrzymanie stabilnej temperatury wewnątrz katedry;

14. Wykonanie przebudowy instalacji elektrycznych wewnątrz katedry, obejmującej modernizację istniejącej tablicy głównej RG, demontaż i wykonanie nowych tablic rozdzielczych, demontaż istniejących i wykonanie nowych linii zasilających i instalacji elektrycznej, wykonanie oświetlenia iluminacyjnego którego ostateczną formę należy ustalić z Komisją Konserwatorską na podstawie prób in situ, oraz wykonanie oświetlenia awaryjnego ewakuacyjnego, z rozprowadzeniem kabli i przewodów istniejących kanałach, kanałach podposadzkowych, oraz spoinach;

15. Przeprowadzenie konserwacji i remontu ogrodzenia wokół katedry od strony pd.wsch., konserwacji kamiennego muru ogrodzeniowego od strony ul. Zwycięstwa, konserwacji, wzmocnienia i napraw kamiennie - ceglanego muru oporowego i ogrodzenia od strony ul. B. Chrobrego;

16. Przeprowadzenie konserwacji elementów metalowych – w tym ściągów wewnątrz katedry i elementów ogrodzenia.

Z up. ZACHODNIOPOMORSKIEGO
WOJEWODZKIEGO KONSERWATORA ZABYTKÓW
Kierownik Delegatury w Koszalinie

mgr Dorota Raczkowska

Otrzymują:

1. Adresat – 2 egz.
2. a/a